בעזהשי"ת

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה' (כה כב).

ולכאורה תמוה על צדיקת רבקה אמנו שתתלונן על היסורים שבאו עליה, והלוא הצדיקים מקבלים היסורים באהבה, ועוד מהו ותלך לדרוש את ה', וצ"ב.

ואפשר לומר על פי מה דאיתא בגמרא (ברכות ה.) אמר רבא ואיתימא רב חסדא אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו וכו', פשפש ולא מצא יתלה בבטול תורה, ולכאורה קשה אם יש בו עון ביטול תורה, למה אמר פשפש ולא מצא, והלוא מצא בו עון ביטול תורה, ועבר על (יהושע א ח) והגית בו יומם ולילה.

ויש לומר הכוונה שאם יסורים באים על האדם בודאי יש בו איזה עון שצריך כפרה עליו, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, אלא הכונה הוא שצריך לחשוב איזה תחבילה שינצל מן החטא ושלא יחטא עוד, ואיתא במשנה (אבות ה יח) המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, וי"ל כי לא רק שאין חטא בא על ידו, אלא שהקב"ה מכפר לו על עוונתיו ופשעיו כיון שזיכה את הרבים.

והנה **בקדושת יום טוב** (ריש פ' שופטים) הקשה על דברי הגמרא (קידושין מ:) ת"ר לעולם יראה האדם את עצמו כאלו חציו זכאי וחציו חייב, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו וכל העולם לכף זכות, עבר עבירה אוי לו שהכריע את עצמו וכל העולם לכף חובה, והלא לפי המבואר ברעיא מהימנא (צו כח:) על הפסוק (ויקרא ו ו) אש תמיד תוקד על המזבח, דא אורייתא, דאתמר בה (ירמי' כג כט) הלא כה דברי כאש וגו', לא תכבה, לפי"ז ודאי עבירה אינה מכבה תורה, אבל עבירה מכבה מצוה ואם כן איך מלתא דפשיטא הוא, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, אולי ח"ו עבר עבירה מקודם, ואם כן העבירה מכבה את המצוה.

ומיישב כי יש מצוה כגון תפילין ומזוזה שאנו מקיימין לקיים מה שנצטוינו הבורא ב"ה בסיני, ויש מצות שמלבד מה שמקיימין המצוה עצמה נגרר גם מצוה אחרת עמה, כגון קריאת שמע שמלבד מה שמקיים מצות קריאת שמע יש בו ג"כ מצות תלמוד תורה, והגם שעבירה מכבה מצוה מ"מ אינו מכבה תורה, וזהו שאמרו עשה מצוה 'אחת' היינו מצות 'אחד' שהוא קריאת שמע אז אשריו שהכריע את העולם לכף זכות, כי מצוה כזו שיש בה תלמוד תורה עבירה אינה מכבה אותה. וכן בענין מצות לימוד התורה בעצמו, אשר מלבד שמקיים מצות לימוד התורה יש בה ג"כ סגולת התורה, אשר אין עבירה מכבה אותה לעולם, ויש בזה להכריע את כל העולם לכף זכות. עכ"ד הנחמדים.

וזהו ביאור הגמרא, אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, פירוש שיבקש איזה עצה ותחבילה שלא יבוא לידי חטא ושיתכפר לו עוונותיו, וזהו על ידי שיזכה את הרבים ועל ידי זה יהי' מובטח, כי אין חטא בא על ידו, וממשיך ואמר, פשפש ולא מצא, שלא מצא איזה ענין של זיכוי הרבים במעשיו, יתלה בביטול תורה, שהלומד תורה מכריע את כל העולם לכף זכות, ובזה מזכה את הרבים, ומובטח לו הוא שאין חטא בא על ידו.

וזהו פירוש המשנה (פאה א א) אלו דברים וכו' ותלמוד תורה כנגד כולם, כי עבירה יכולה לכבות מצוה אבל תורה קאי וקיימא, ואין עבירה מכבה אותה, ולזה ותלמוד תורה כנגד כולם.

ובזה יובן הכתוב, **ויתרוצצו הבנים בקרבה**, והיתה לה צער לידה, **ותאמר אם כן למה זה אנכי**, אין הכוונה שהתלוננה על היסורים שבאו עליה, כי היתה מאמנת שבודאי יש לה איזה פגם וצריכה כפרה עלי', אמנם היתה מבקשת עצה להינצל מן החטא ושיתכפר לה עוונותי', ולכן, **ותלך לדרוש את ה'**, לבית מדרשו של שם ועבר, והיינו לעזור את בעלה שיוכל לעסוק בתורה, ובזה גם לה יש חלק בתורתו, וחלק כחלק יאכלו, כמאמר הגמרא (ברכות יז.) נשים במאי זכיין וכו', ובאתנויי גברייהו בי רבנן ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן, ועי"ז תהי' חלקה בין המזכים את הרבים ומובטח לה שאין חטא בא על ידה.

❖ ❖ ❖

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה' (כה כב).

יש לומר על פי מש"כ **בישמח משה** (פ' האזינו – באופן החמישי) לפרש הפסוק (תהלים צ ב-ג) ומעולם עד עולם אתה קל, תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם, כי הקדמונים כתבו, תשב אנוש עד **דכ"א**, ר"ת **ד**'ם **כ**'פירה **א**'שת איש, והם ג' עבירות החמורות, עבודה זרה גלוי עריות ושפיכת דמים, והפוגם בשלשתן נסתרין ממנו דלתי תשובה, וזהו תשב אנוש עד דכ"א, ולא עד בכלל, כי על ג' אלו אין מועיל תשובה, ע"כ, אמנם כתב הישי"מ שאין נכון לומר כן, והאמת כי אין דבר העומד בפני התשובה, ואף שמצד מדת הדין אדם שחטא נגד מלך קדוש ונורא מלך מלכי המלכים הקב"ה האיך מועיל לו פיום ותשובה כמאמרם ז"ל (ירושלמי מכות פ"ב ה"ו) מדת הדין אמר נפש החטאת תמות (יחזקאל יח כ), אמנם מדת הרחמים אמר יעשה תשובה ויתכפר, והענין הוא, כי כשם שהוא ית"ש אין סוף כך מדת רחמיו וחסדיו הם אין סוף וקץ, ולכן לא שייך לומר כי על אלו שלשה החמורות לא יועיל תשובה, כי על פי דין אין תשובה כלל, ואינו מועיל אלא מצד מדת רחמיו וחסדיו, וא"כ איך יתכן ליתן גבול לומר דעל ידי **דכ"א** כלו רחמיו וחסדיו, הלא השי"ת אין סוף, ואין סוף למדותיו.

ובזה פירוש **ומעולם ועד עולם אתה קל**, ר"ל הועיל ומעולם ועד עולם אתה קל ואין לך סוף, לכך אף שהדעת נותן כי רק, **תשב אנוש עד דכ"א**, ולא יועיל תשובה על ג' החמורות, מ"מ כיון שאין לך סוף וגבול, גם לרחמיך אין סוף וגבול, לכך, **ותאמר שובו בני אדם**, כי לא כל רחמיו וחסדיו, כן נראה נכון בס"ד, עכדה"ק.

וזכורני כי שמעתי פעם **מכ"ק מרן רבינו שליט"א** שפירוש בזה (פיוט סליחות), למען שמך ה' וסלחת לעווינו כי רב הוא, למען שמך ה', שמורה שהוא הי' הוה ויהי' ואין לו סוף וגבול, לכן וסלחת לעווינו, אף, כי רב הוא, שעשינו עבירות גדולות וחמורות, מ"מ תסלח לנו במדת רחמיך וחסדיך שאין לה סוף וגבול, עכ"ד הנחמדים.

ובזה אפשר לומר בביאור הפסוק, **ויתרוצצו הבנים בקרבה**, וכמו שפירש"י שעברה על פתחי ע"ז עשו מפרכם לצאת, **ותאמר אם כן למה זה אנכי**, כי תשב אנוש עד **דכ"א**, ותשובה לא מהני על חטא עבודה זרה, **ותלך לדרוש את 'הוי"ה'**, היינו שמו הוי"ה, המורה כי הוא אין סוף וגבול, ומדותיו אין סוף, לכן במדת רחמיו וחסדיו שאין להם סוף מועיל תשובה על הכל.

בקרבה